

Сиромаштво и социјална неједнакост, 2020.

У 2020. години стопа ризика од сиромаштва износила је 21,7%, и у односу на 2019. годину нижа је за 1,5 процентних поена. Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености износила је 29,8%, и у односу на 2019. годину нижа је за 1,9 процентних поена.

Основни показатељи сиромаштва и социјалне искључености

	2016	2017	2018	2019	2020
Стопа ризика од сиромаштва, %	25,9	25,7	24,3	23,2	21,7
Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености, %	38,5	36,7	34,3	31,7	29,8
Праг ризика од сиромаштва (месечни просек), РСД	14 680	15 600	16 615	19 381	22 000

Стопа ризика од сиромаштва представља проценат лица чији је расположиви еквивалентни приход нижи од прага ризика од сиромаштва, који је у 2020. износио 22 000 динара просечно месечно за једночлано домаћинство. Стопа ризика од сиромаштва не показује колико лица је стварно сиромашно, већ проценат лица која имају еквивалентни расположиви приход нижи од прага ризика од сиромаштва.

Праг ризика од сиромаштва за домаћинство с двоје одраслих и једним дететом старости до 14 година износио је 39 600 динара, док је за четворчлано домаћинство с двоје одраслих и двоје деце старости до 14 година износио 46 200 динара.

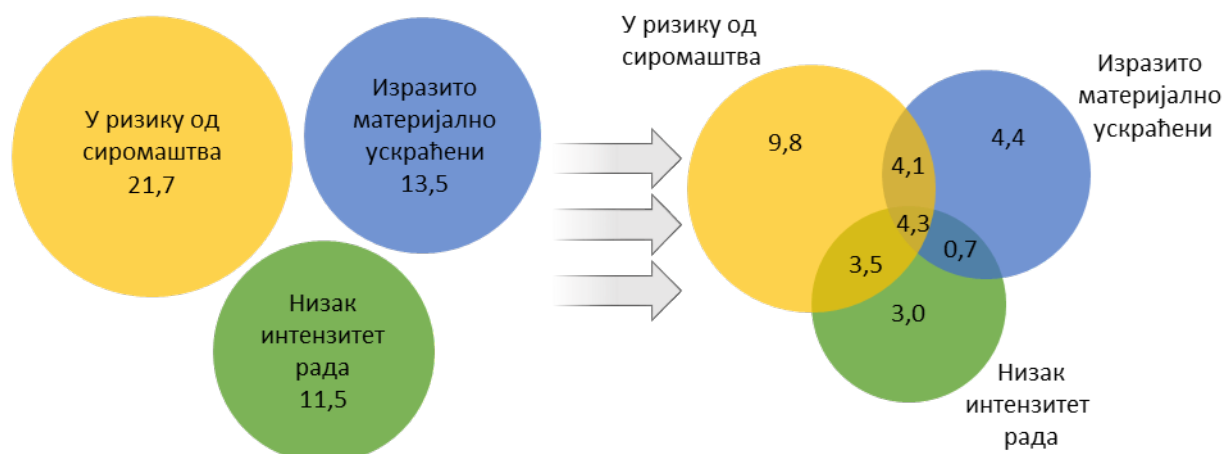
Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености показује проценат лица која су у ризику од сиромаштва, или су изразито материјално ускраћена, или живе у домаћинствима веома ниског интензитета рада.

Посматрано према старости, лица млађа од 18 година била су највише изложена ризику од сиромаштва – 24,2%, као и лица старости од 18 до 24 година – 23,6%. Најнижу стопу ризика од сиромаштва имала су лица старости од 25 до 54 године – 19,6%.

Према типу домаћинства, највишу стопу ризика од сиромаштва имала су лица у домаћинствима која чине две одрасле особе с троје или више издржаване деце – 37,2%, затим једночлана домаћинства где је лице млађе од 65 година – 37,1%. Домаћинства која чине три или више одраслих особа имају најнижу стопу ризика од сиромаштва – 15,1%.

У зависности од статуса у активности, за лица стара 18 и више година, најизложенија ризику од сиромаштва била су незапослена лица – 46,7%, док је најнижа стопа ризика од сиромаштва за лица запослена код послодавца – 6,2%. За samozапослена лица ова стопа износила је 18,8%, а за пензионере 19,4%.

Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености, %

1. Показатељи сиромаштва и социјалне искључености

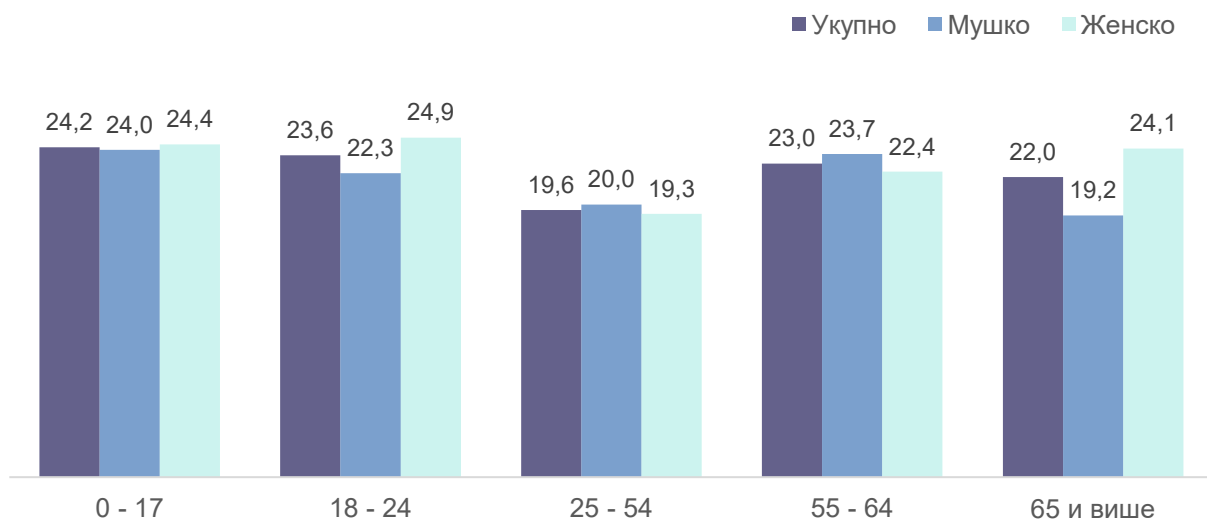
	2016	2017	2018	2019	2020
Стопа ризика од сиромаштва, %	25,9	25,7	24,3	23,2	21,7
Праг ризика од сиромаштва (месечни просек), РСД					
Једночлано домаћинство	14 680	15 600	16 615	19 381	22 000
Домаћинство с двоје одраслих и једним дететом, млађим од 14 година	26 424	28 080	29 907	34 886	39 600
Домаћинство с двоје одраслих и двоје деце, млађе од 14 година	30 828	32 760	34 892	40 700	46 200
Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености, %	38,5	36,7	34,3	31,7	29,8
Стопа ризика од сиромаштва пре социјалних трансфера, %					
Социјални трансфери нису укључени у приход	32,9	31,6	29,6	28,3	26,7
Пензије и социјални трансфери нису укључени у приход	52,1	51,3	48,7	46,6	44,8
Релативни јаз ризика од сиромаштва, %	39,4	38,8	37,4	32,1	27,1
Квинтилни однос С80/С20	11,0	9,4	8,6	6,5	6,1
Гини коефицијент	39,8	37,8	35,6	33,3	33,3
Стопа трајног ризика од сиромаштва, %	16,7	18,4	19,6	15,9	14,5

2. Стопа ризика од сиромаштва према полу и старости, 2020.

%

Старосне групе	Укупно	Мушко	Женско
Укупно	21,7	21,3	22,1
0 – 17 година	24,2	24,0	24,4
18 – 64 године	20,9	21,1	20,6
18 – 24 године	23,6	22,3	24,9
25 – 54 године	19,6	20,0	19,3
55 – 64 године	23,0	23,7	22,4
65 и више година	22,0	19,2	24,1

Стопа ризика од сиромаштва према полу и старости, %

3. Стопа ризика од сиромаштва према типу домаћинства

%

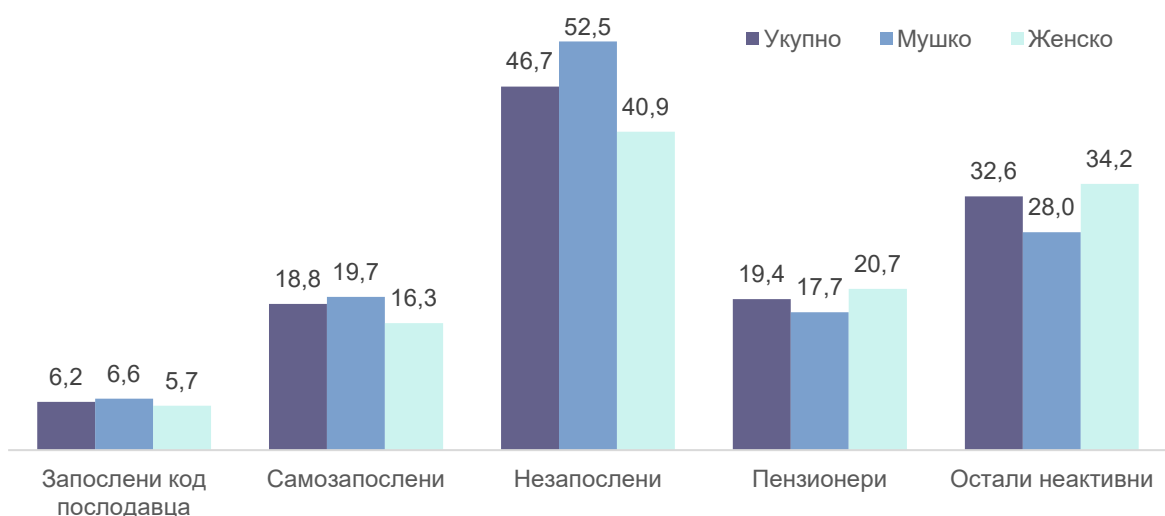
	2016	2017	2018	2019	2020
Сва домаћинства без издржаване деце	22,9	22,8	21,2	19,8	21,0
Једночлано домаћинство	34,4	33,0	34,3	31,8	34,0
Мушко	38,1	31,1	33,7	28,9	30,9
Женско	31,8	34,4	34,8	33,8	36,1
Лице млађе од 65 година	41,2	39,6	37,2	32,7	37,1
Лице старо 65 и више година	29,6	29,1	32,6	31,2	32,2
Две одрасле особе	20,6	22,7	19,8	19,4	22,5
Обе млађе од 65 година	25,2	29,2	24,3	21,4	25,3
Бар једна стара 65 или више година	16,9	18,0	16,9	18,4	21,0
Три или више одраслих особа	20,1	19,0	17,4	15,7	15,1
Сва домаћинства са издржаваном децом	28,2	28,0	26,8	26,1	22,3
Самохрана родитељ с једним или више издржаване деце	40,8	30,6	36,5	41,6	31,9
Две одрасле особе с једним издржаваним дететом	21,5	26,4	24,1	23,9	18,4
Две одрасле особе с двоје издржаване деце	24,2	24,8	21,3	19,1	18,2
Две одрасле особе с троје или више издржаване деце	53,1	55,8	53,6	51,9	37,2
Три или више одраслих особа са издржаваном децом	28,2	26,1	25,5	25,4	22,5

4. Стопа ризика од сиромаштва према најчешћем статусу у активности и полу (за лица стара 18 и више година), 2020.

%

	Укупно	Мушко	Женско
Раде	7,8	8,8	6,5
Запослени код послодавца	6,2	6,6	5,7
Самозапослени ¹	18,8	19,7	16,3
Не раде	30,4	31,8	29,4
Незапослени	46,7	52,5	40,9
Пензионери	19,4	17,7	20,7
Остали неактивни	32,6	28,0	34,2

Стопа ризика од сиромаштва према најчешћем статусу у активности и полу (за лица стара 18 и више година), %

¹ У samozапослена лица спадају и пољопривредници.

5. Дисперзија око прага ризика од сиромаштва

%

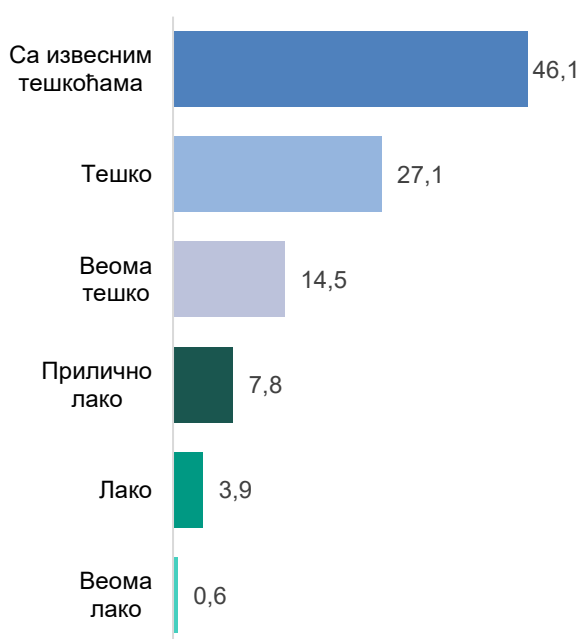
	2016	2017	2018	2019	2020
40% националне медијане прихода					
Стопа ризика од сиромаштва	14,5	14,4	13,7	11,2	9,3
50% националне медијане прихода					
Стопа ризика од сиромаштва	20,0	19,8	18,0	16,8	14,1
70% националне медијане прихода					
Стопа ризика од сиромаштва	32,2	31,2	30,1	30,0	27,6

6. Показатељи материјалне ускраћености

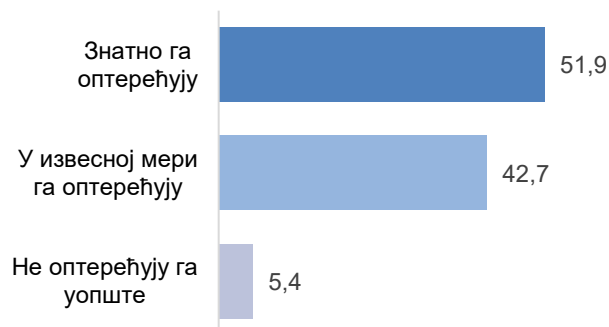
%

	2016	2017	2018	2019	2020
Лица која живе у домаћинству које себи:					
Не може да приушти недељу дана одмора ван куће	62,8	56,9	52,0	50,5	48,5
Не може да приушти месо или рибу у оброку сваког другог дана (или њихову вегетеријанску замену)	20,3	21,2	18,8	15,1	14,9
Не може да приушти неочекивани трошак у износу од 16 600 динара, који би био плаћен из буџета домаћинства	48,3	44,1	39,8	35,5	35,1
Не може да приушти адекватно загревање стана	13,3	13,1	10,0	9,9	9,5
Стопа материјалне ускраћености (три или више ставки материјалне ускраћености)	37,4	30,7	30,4	25,5	25,6

Стопа субјективног сиромаштва
(Могућност домаћинства да „састави крај с крајем“), %

Финансијско оптерећење буџета домаћинства
трошковима становања, %

МЕТОДОЛОШКА ОБЈАШЊЕЊА

Анкета о приходима и условима живота прикупља податке на основу којих се израчунавају индикатори сиромаштва, социјалне искључености и услова живота. Истраживање се спроводи једном годишње, по стандардизованој методологији, која се примењује у свим државама чланицама Европске уније.

Од укупног броја домаћинстава предвиђених за анкетавање у 2020. години (5 969 за Републику Србију), анкетирано је 4 956 домаћинстава (83,0%), односно 13 223 лица старих 16 и више година.

Јединице анкетавања су домаћинства, изабрана према плану узорка, било да је реч о самачким или вишечланим домаћинствима, као и лица стара 16 и више година.

Под **домаћинством** се подразумева свака породична или друга заједница лица, која заједно станују и заједно троше средства за подмиривање основних животних потреба (исхрана, становање и сл.), без обзира на то да ли се сви чланови стално налазе у месту где је настањено домаћинство, или неки од њих привремено бораве у другом месту у земљи или у иностранству, због рада, школовања или неког другог разлога.

Појам „издржавана деца“ односи се на лица млађа од 18 година, као и на лица стара од 18 до 24 године која живе с барем једним родитељем и економски су неактивна.

Референтни период за:

- **приходе домаћинства** је претходна календарска година – 2019. година,
- **материјалну ускраћеност домаћинства** је тренутак анкетавања – 2020. година.

Еквивалентни приход је укупни расположиви приход домаћинства равномерно расподељен међу члановима домаћинства према модификованој скали еквиваленције ОЕЦД (Organisation for Economic co-operation and Development). Према овој скали, први одрасли члан домаћинства добија вредност 1, остали одрасли чланови стари 14 и више година вредност 0,5 и деца испод 14 година вредност 0,3. Приход домаћинства не укључује приход у натура.

Праг ризика од сиромаштва (релативна линија сиромаштва) представља 60% медијане еквивалентног прихода и изражава се у динарима.

Стопа ризика од сиромаштва представља проценат лица чији је еквивалентни расположиви приход нижи од прага ризика од сиромаштва. Ова стопа не показује колико лица је стварно сиромашно, већ проценат лица који имају еквивалентни расположиви приход нижи од прага ризика од сиромаштва.

Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености показује проценат лица која су у ризику од сиромаштва, или су изразито материјално ускраћена, или живе у домаћинствима веома ниског интензитета рада.

Релативни јаз ризика од сиромаштва представља разлику између прага ризика од сиромаштва и медијане еквивалентног расположивог прихода лица која су испод прага ризика од сиромаштва.

Квинтилни однос (С80/С20) пореди укупан еквивалентни расположиви приход горњег приходног квинтила (20% становништва с највишим еквивалентним расположивим приходом) са укупним еквивалентним расположивим приходом доњег приходног квинтила (20% становништва с најнижим еквивалентним расположивим приходом).

Гини коефицијент представља меру неједнакости расподеле прихода. Вредност овог коефицијента креће се у интервалу од 0 до 100. Када би његова вредност била 0, то би значило да је постигнута идеална расподела прихода и да сва лица имају исти приход. Како се вредност Гини коефицијента повећава, тако се повећава и приходна неједнакост.

Стопа трајног ризика од сиромаштва представља проценат лица која су у ризику од сиромаштва у текућој години и која су у најмање две од три претходне године била у ризику од сиромаштва.

Најчешћи статус у активности за лица стара 18 и више година односи се на најчешћи статус активности лица, односно на статус активности лица у којем је оно провело најмање седам месеци током референтног периода.

Интензитет рада представља број месеци у којима су сви радно способни чланови домаћинства радили у референтном периоду у односу на хипотетички број месеци у којима су чланови домаћинства могли радити. Интензитет рада може бити веома низак (0–0,20), низак (0,20–0,45), средњи (0,45–0,55), висок (0,55–0,85) и веома висок (0,85–1). На пример, **низак интензитет рада** односи се на домаћинства у којима су радно способни чланови радили између 20% и 45% од укупног броја месеци у којима су могли радити током референтног периода.

Дисперзија око прага ризика од сиромаштва показује осетљивост стопе ризика од сиромаштва на избор прага сиромаштва – 40%, 50%, 70% медијане еквивалентног расположивог прихода.

Материјална ускраћеност домаћинства је показатељ материјалних услова који утичу на квалитет живота домаћинства.

Ставке материјалне ускраћености су:

1. немогућност домаћинства да себи приушти адекватно загревање стана,
2. немогућност домаћинства да себи приушти машину за прање веша,
3. немогућност домаћинства себи да приушти аутомобил,
4. немогућност домаћинства да свим члановима приушти недељу дана одмора ван куће бар једном годишње,
5. немогућност домаћинства да подмири неочекивани трошак у износу од 16 600 динара, који би био плаћен из буџета домаћинства,
6. немогућност домаћинства да себи приушти телефон,
7. немогућност домаћинства да себи приушти телевизор у боји,
8. немогућност домаћинства да себи приушти месо или рибу у оброку (или њихову вегетеријанску замену) сваког другог дана,
9. кашњење са плаћањем ренте, рате за стамбени или потрошачки кредит или рачуна за комуналне услуге, за стан у којем домаћинство живи.

Стопа материјалне ускраћености је показатељ финансијске немогућности домаћинства да себи приушти најмање три ставке (од претходно наведених девет) материјалне ускраћености.

Стопа изразите материјалне ускраћености је показатељ финансијске немогућности домаћинства да себи приушти најмање четири ставке (од претходно наведених девет) материјалне ускраћености.

Стопа субјективног сиромаштва (могућност домаћинства да „састави крај с крајем“) представља субјективни осећај домаћинства о тешкоћама са којима се суочава у настојању да плаћа своје редовне и неопходне трошкове, узимајући у обзир укупна примања свих чланова домаћинства.

Финансијско оптерећење буџета домаћинства трошковима становања односи се на субјективну процену домаћинства у којој мери трошкови становања представљају финансијско оптерећење за домаћинство. Трошкови становања обухватају рату за отплату стамбеног кредита, ренту, издатке за комуналне услуге, издатке за услуге повезане са становањем, као и издатке за редовно одржавање стана.

Републички завод за статистику од 1999. године не располаже појединим подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију (укупно).